

3. Tema Ölçme ve Değerlendirme Ek Soruları

1 ve 2. soruları aşağıdaki metinden faydalananarak cevaplayınız.

— Şiir olmasaydı, şiir yazılmamış bir dünyada yaşasaydık ne olurdu?

— Şiir olmasaydı, dil olmasaydı demekle birdir. Dil olmasaydı, anlatım, konuşmak olmasaydı... Duygular, anlamlar, düşünceler olmazdı. Sorunu şöyle koyalım mı: Şiir niçin yazılır? Birtakım duyguları düşünceleri anlatmak için mi? Öyleyse bir şiirden önce o şiirin belirttiği birtakım duygular, düşünceler var demektir, değil mi? Ben, yoktur diyeceğim. Bir anlatım biçimini bulmamış, bir sözcük düzeninin kesin, güçle söylenmemiş bir duygu, bir düşünce var olabilir mi? Sezgilerin bile dilin dışında var olabileceğini düşünemiyorum ya, türlü ayrıntılarla gerçekleşebilen duyguyla düşüncenin dilin dışında varlığından söz edilebilir mi? Süregelen kaba bir kanı vardır. Ozanın bir duygusu, bir düşüncesi, bir anlam yükü vardır, onu anlatır şiirinde. Doğru değildir bu. Şöyle diyeceğim: Ozanın içinde duymak, düşünmek, bir anlam yükü elde etmek, kısaca var olmak için onu iteleyeni bir kımıldanış vardır. Bir duygu, bir düşünce, bir anlam yükü elde etmek için, kısaca var olmak için yazar şiirini. Yazarken kendini ayıklar, atar, ekler de. Gece karanlığında, sarp bir yoldan, çok bilinçli, uyanık, biraz da el yordamıyla ilerleyen kişi gibidir ozan, yolun bitiminde bakarsınız bir tutam aydınlık vardır avucunda.

1. Soruya cevap veren kişi “Şiir olmasaydı, dil olmasaydı demekle birdir.” diyerek şiirle dili neden eş değer tutuyor olabilir? Düşüncelerinizi sözlü olarak açıklayınız.

2. “Ozanın bir duygusu, bir düşüncesi, bir anlam yükü vardır, onu anlatır şiirinde.” görüşüyle soruya cevap veren kişinin şiir anlayışını karşılaştıran kısa bir değerlendirme yazısı yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3 ve 4. soruları aşağıdaki metinlerden faydalananarak cevaplayınız.

1. Metin

- ☐ 2 Nisan 1899'da İstanbul Gedikpaşa'da doğdu ve ismi Tevfik Fikret tarafından konuldu. Babası Trabzonlu köklü bir aileye mensup olan şair İsmâil Safâ, annesi Server Bedia Hanım'dır. Bir buçuk yaşındayken babası sürgünde bulunduğu Sivas'ta öldü ve ağabeyi İlhami ile birlikte annesi tarafından zor şartlarda yetiştirildi. İlköğrenimine devam ederken sağ kolunda ortaya çıkan kemik veremi yüzünden kendini çok küçük yaşta doktorların, hasta bakıcıların ve ilaç kokularının arasında buldu (1908). 1910'da başla-
dığı Vefa İdâdisi'ni bu hastalık ve ailesinin geçim zorlukları sebebiyle bırakmak zorunda kaldı.

II. Metin

- Gayet mühim bir günü şuurla karşılamak istiyorum. Bugün ameliyat olacağım. Hep titreyerek nefes alıyor ve su içiyorum. Ameliyat dakikasında korkmaktan korkuyorum.
- Korkunun bu en derinleşen nev'i dayanılacak şey değil; ıstırapın vukuundan evvel ruhta bir gölgesinden ibaret olan korku, ıstıraptan bin kat daha müthiş.
- Muhayyilenin ışığına yaklaştıkça ruhta uzanan, büyüyen ve aslından daha korkunç bir gölge.

3. II. metinde yazar "ruhta uzanan, büyüyen ve aslından daha korkunç bir gölge" sözüyle ne anlatmak istemiş olabilir? Sözlü olarak açıklayınız.

4. İkinci metindeki kahramanın psikolojisi ile birinci metindeki hangi bilgi arasında bir neden-sonuç ilişkisi kurulabilir?

- A) Babasının sürgünde ölmesi
- B) Kolunda kemik veremi ortaya çıkması
- C) Vefa İdâdîsi'ni bırakmak zorunda kalması
- D) Trabzonlu köklü bir aileye mensup olması
- E) Annesi tarafından zor şartlarda büyütülmesi

5-7. soruları aşağıdaki metinlerden faydalananarak cevaplayınız.

I. Metin

Türk romanı, sadece Avrupa romanını taklitle kalmamıştır. Onun eski Türk hikâyeciliğinde kökleri vardır. Modern Avrupa romanı da bu hikâyecilik üzerine bir aşı vazifesi görmüştür.

II. Metin

İlk Türkçe romanlar Fransız örneklerinden yola çıksalar da hem şekil, hem gelişme açısından Yakın Doğu hikâyeye geleneği ile klasik Osmanlı şiirinin, yani Divan geleneğinin zengin entelektüel içeriğinden kaynaklanan birtakım örnekleri de barındırırlar.

5. Aşağıdaki tabloyu metinlerde verilen roman hakkındaki görüşlerden faydalananarak doldurunuz.

Metinler	Türk romanının kaynağına dair görüş	Batı etkisine bakış
I. Metin		
II. Metin		

6. Aşı benzetmesiyle anlatılmak istenen nedir? Bu benzetme Türk romanının oluşum süreciyle nasıl ilişkilendirilebilir? Örneklerle sözlü olarak açıklayınız.

7. Bir edebî türün farklı kültürlerin etkisiyle şekillenmesi, o türü zenginleştirir mi yoksa türün geleneksel özelliklerinden uzaklaşmasına mı neden olur? Değerlendiriniz.

.....

.....

.....

.....

8 ve 9. soruları aşağıdaki metinden faydalananarak cevaplayınız.

- ☐ Peyami Safa, bir anlatım biçimi olarak betimlemeyi hemen her eserinde çok başarılı bir şekilde kullanarak eserlerindeki kurguyu diğer edebî eserlere nazaran daha etkili ve daha akılda kalıcı olarak okuyucusuna sunmuştur. Özellikle roman karakterlerinin mizacına ve fizyolojisine, çevreye, zaman odaklı geçmiş ve geleceğe dönük anlatım aşamalarında kelimelerin öyle itinayla seçildiği görülür ki söz konusu roman kahramanının kelimelerle resminin yapıldığı izlenimi uyandırmaktadır.
- ☐ Peyami Safa'nın eserleri okunurken her şey bir film sahnesi gibi okuyucunun gözünün önünde canlanmaktadır ki bunu Peyami Safa'nın üslubuna, daha doğrusu yapacağı betimlemede kelime tercihi için göstermiş olduğu titizliğe bağlamak mümkündür. Şüphesiz bunda Peyami Safa'nın eserlerini yazmadan önceki okuma edimi olarak ortaya koyduğu çabanın büyük bir payı vardır.
- ☐ Orta hâlli bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiş olmanın getirdiği hayata tutunma çabası, onu daha çok kitaplara yönlendirmiş ve okudukça da kelime hazinesini zenginleştirmeyi bilmiştir. Buna bağlı olarak kelime hazinesinin zenginliğini, eserlerinde yaptığı betimlemelerle de ortaya koymuştur.

8. Peyami Safa'nın karakter oluşturma becerisinin "kelimelerle resim yapmak" ifadesiyle tanımlanmasının sebebi ne olabilir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

9. Metinde Peyami Safa'nın okuma edimi ile yazma başarısı arasında nasıl bir bağ kurulmuştur?

- A) Yazarın hayata tutunma çabasını edebî anlatımına yansıtmıştır.
- B) Yazarın oluşturduğu karakterlerin psikolojik derinliğini güçlendirmiştir.
- C) Yazarın kelime hazinesini geliştirerek betimlemelerin etkisini artırmıştır.
- D) Yazarın toplumsal olayları eserlerine aktarabilme yeteneğini desteklemiştir.
- E) Yazarın eserlerini planlı ve sistematik şekilde oluşturmaya olanak sağlamıştır.

10. Roman gerçeklikle kurmaca arasında bir yerde, ama kurmaca olma özelliği daha ağır basan, gerçekliği ancak malzeme olarak kullanıp, onu bozan ve dönüştüren bir yapıya sahip edebî bir türdür.

Buna göre farklı romanlardan alınmış aşağıdaki parçalardan hangisinin kurmaca yönü daha ağır basmaktadır?

- A) Yıkık bir değirmenin önünde abalı, sarıklı bir ihtiyara rastgeldik, kaburga kemikleri soyulmuş zayıf bir ineği ipinden sürüye sürüye bu evlerden birine doğru götürmeğe çalışıyordu. Bizi görünce durdu, dikkatli dikkatli bakmağa çalıştı.
- B) Konak halkı, hepimiz onu yürümeğe, yatmağa alıştırıncaya kadar haftalarca neler çektik... Kadınlardan kimse yıkamağa cesaret edemedi; nihayet küçük beyin köpeklerini, maymununu, ceylanını yıkamağa almış olan seyis Yani hamama girdi.
- C) Fahim Bey, işinin böyle her günde getirdiği kârların hesabını yevmiye defterine geçirir, sonra bunları itina ile bir defteri kebire nakledermiş. Fabrika zaman ile büyüdükçe çoğalan makine vesaire için bir demirbaş defteri bulundurur, gelen hiçbir makineyi bu deftere kaydetmeyi ihmal etmezmiş.
- D) İstanbul... zavallı şehir, artık ne tarafından tutulsa yediği dayaklardan sonra bir köşeye atılmış hasta bir vücut gibi, zaten kendi dertleri, acıları, elemeleriyle inim inim inlemekte idi. Amma yine de bu hasta, bir başka dertlinin feryadını dinleyecek, acısına merhem sürecek kadar gün görmüş, saygı ve edep yolunda pabuç eskitmişti.
- E) Eskişehir'den uzaklaştıkça, demiryolunun iki yakasında görülen yollardaki insan kabileleri, seyrekleşir olmuş, gerilerde kalmıştı. Bu kabilelere askerler, hüzünlü hüzünlü bakıyorlardı. Yollarda kağnılar vardı, yaylılar vardı, gözün alabildiğine yayalar vardı. Kadın ihtiyar, çoluk çocuk, sırtlarında yorganları, Haymana'ya, Polatlı'ya, Ayaş'a ulaşmak için köylerinden, kentlerinden yollara dökülmüştü.

11. Solgun bir ten. Kır ve seyrek saçlar altında yuvarlak bir alın. Bu alının derisi, düşünce sabanı ile sürülmüş gibidir. Derin çizgiler, birbiri üstüne sırlanır. Karşıdan bakınca sanırsınız ki bu alın, taşıdığı ağır ve kocaman fikirler, büyük planlar ve geniş çaplı projeler altında böyle katlanmış. Dağınık kaşları altında küçük ve biraz şehla gözleri pırıldar. Diplerinde kumral, kıvılcımlar yanıp sönen bu gözlerde zekâ elle tutulacak bir hale gelir. Onun burnunda ve ağzında tabiliği aşan bir şey yoktur. Fakat kulakları, dümdüz sayvanları ile şakaklarını kaplar.

Bu parçanın yazarı ile ilgili aşağıdaki değerlendirmelerden hangisi yapılabilir?

- A) Bir kişiyi tanıtmayı amaçladığı yazısında nesnel ifadeler kullanmaya özen göstermiştir.
- B) Bir sanatçıyı tanıtarak sanatçının yaşamının eserlerine yansımalarını irdelemeye çalışmıştır.
- C) Bir roman olarak kurguladığı yazısında kurmaca ile gerçekliği bir arada sunmayı amaçlamıştır.
- D) Geçmiş ile gelecek arasında bağ kurmaya çalıştığı yazısında geriye dönüş, bilinç akışı gibi teknikleri kullanmıştır.
- E) Biyografi türünde kaleme aldığı yazısında fiziki betimlemeler yaparken edebî söyleyişin imkânlarından da yararlanmış.

3. Tema Ölçme ve Değerlendirme Ek Soruları Cevap Anahtarı

1.	Metinden faydalananak öğrencilerin bağlama uygun, özgün cevaplar vermesi beklenmektedir.
2.	Metinden faydalananak öğrencilerin bağlama uygun, özgün cevaplar vermesi beklenmektedir.
3.	Metinden faydalananak öğrencilerin bağlama uygun, özgün cevaplar vermesi beklenmektedir.
4.	B
5.	Metinden faydalananak öğrencilerin bağlama uygun, özgün cevaplar vermesi beklenmektedir.
6.	Metinden faydalananak öğrencilerin bağlama uygun, özgün cevaplar vermesi beklenmektedir.
7.	Metinden faydalananak öğrencilerin bağlama uygun, özgün cevaplar vermesi beklenmektedir.
8.	Metinden faydalananak öğrencilerin bağlama uygun, özgün cevaplar vermesi beklenmektedir.
9.	C
10.	D
11.	E